

บทที่ 2

พื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ พื้นที่ศึกษาประกอบด้วย ลุ่มน้ำในภาคเหนือ และลุ่มน้ำในภาคใต้ ดังแสดงในรูป 2-1 ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไป ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และสภาพการใช้ที่ดิน โดยสังเขป ดังนี้

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

2.1.1 ลุ่มน้ำภาคเหนือ

1) ลุ่มน้ำแม่ น้ำปิง

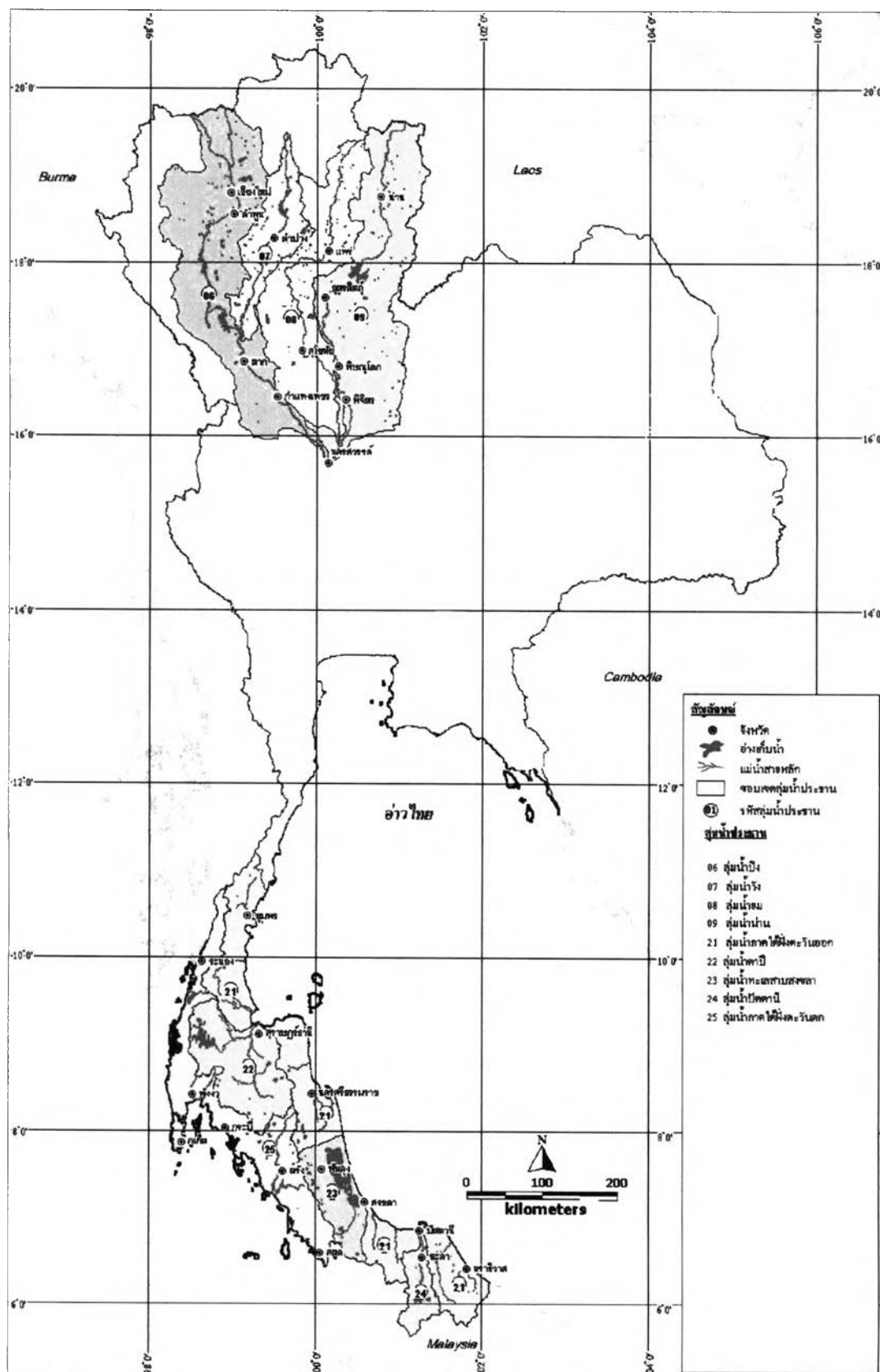
ลุ่มน้ำแม่ น้ำปิงและลุ่มน้ำสาขาครอบคลุมพื้นที่รองรับน้ำฝนรวม 33,989 ตร.กม. อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ตาก กำแพงเพชร และ นครสวรรค์ ลุ่มน้ำแม่ น้ำปิงอยู่ระหว่างละติจูด $15^{\circ}24'00''$ ถึง $19^{\circ}49'00''$ เหนือและลองจิจูด $98^{\circ}05'30''$ ถึง $100^{\circ}09'12''$ ตะวันออก ความยาวลำน้ำประมาณ 740 กม. อาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือและทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำกก ทิศใต้ติดกับลุ่มน้ำสะแกกรังและลุ่มน้ำแม่กลอง ทิศตะวันออก ติดกับลุ่มน้ำยมและวัง

2) ลุ่มน้ำแม่ น้ำวัง

ลุ่มน้ำแม่ น้ำวังครอบคลุมพื้นที่รองรับน้ำฝน 10,791 ตร.กม. ในเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง รวม 11 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง วังเหนือ แจ้ห่ม ห้างฉัตร แม่เมาะ แม่ทะ เกาะคา เสริมงาม สบปราบ เกินและแม่พริก และกิ่งอำเภอเมืองปาน โดยมีอำเภองาวและพื้นที่บางส่วนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปางที่อยู่ในพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่ น้ำวังอยู่ระหว่างเส้นละติจูด $17^{\circ}05'00''$ ถึง $19^{\circ}30'00''$ เหนือและเส้นลองจิจูด $98^{\circ}54'00''$ ถึง $99^{\circ}58'00''$ ตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำแม่ น้ำกก ทิศใต้และทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำแม่ น้ำปิง ทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำยม

3) ลุ่มน้ำยม

ลุ่มน้ำยมครอบคลุมพื้นที่รองรับน้ำฝน 23,616 ตร.กม. อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา น่าน ลำปาง แพร่ กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตรและนครสวรรค์ ระหว่างละติจูด $15^{\circ}45'35''$ ถึง $19^{\circ}25'$

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งของกลุ่มน้ำ

24" เหนือ และลองจิจูด $99^{\circ}16'34''$ ถึง $100^{\circ}45'51''$ ตะวันออก ทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำโขง ทิศใต้ติดกับลุ่มน้ำปิงและลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำปิงและวัง ทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำน่าน

4) ลุ่มน้ำแม่ น้ำน่าน

ลุ่มน้ำน่านครอบคลุมพื้นที่รองรับน้ำฝน 34,330 ตร.กม. อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตรและนครสวรรค์ อยู่ระหว่างเส้นละติจูด $15^{\circ}42'12''$ ถึง $19^{\circ}37'48''$ เหนือและเส้นลองจิจูด $99^{\circ}51'30''$ ถึง $101^{\circ}21'48''$ ตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อก็คือ ทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำโขง ทิศใต้ติดกับลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำยม ทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำป่าสัก

2.1.2 ลุ่มน้ำภาคใต้

1) ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก

ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกจัดเป็นลุ่มน้ำที่ 21 มีขนาดพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 26,353 ตร.กม. ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูด $5^{\circ}30'$ ถึง $11^{\circ}30'$ เหนือ และระหว่างเส้นลองจิจูด $98^{\circ}30'$ ถึง $102^{\circ}15'$ ตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด โดยแยกพื้นที่ลุ่มน้ำออกเป็น 4 ส่วน คือ

(1) ส่วนที่ 1 พื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในเขตจังหวัดชุมพร ลำน้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่ น้ำชุมพร คลองท่าตะเภาและคลองหลังสวน

(2) ส่วนที่ 2 พื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี ลำน้ำสายสำคัญ ได้แก่ คลองกลายและแม่น้ำปากพอง

(3) ส่วนที่ 3 พื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา ลำน้ำสายสำคัญ ได้แก่ คลองเทพาและคลองนาทวี

(4) ส่วนที่ 4 พื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ลำน้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่ น้ำสายบุรีและแม่น้ำบางนรา

2) ลุ่มน้ำแม่ น้ำตาปี

ลุ่มน้ำแม่ น้ำตาปีเป็นลุ่มน้ำที่ 22 มีขนาดพื้นที่รับน้ำ 12,225 ตร.กม. ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดกระบี่ นครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูด 8° ถึง $9^{\circ}30'$ เหนือ และระหว่างเส้นลองจิจูด $98^{\circ}30'$ ถึง 100° ตะวันออก ลำน้ำสายสำคัญได้แก่ แม่ น้ำตาปีและแม่น้ำพุมดวง

3) กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นกลุ่มน้ำที่ 23 ขนาดพื้นที่รับน้ำ 8,495 ตร.กม. อยู่ในเขตจังหวัด นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ลำน้ำสายสำคัญได้แก่ คลองหลวง คลองท่ามะเดื่อ คลองอู่ตะเภา คลอง รัตภูมิและคลองสะเดา มีความยาวจากเหนือจดใต้ 150 กม. และจากตะวันออกถึงตะวันตกประมาณ 65 กม. ทิศเหนือติดกับกลุ่มน้ำปากพองซึ่งขอบเขตไม่ชัดเจนเนื่องจากเป็นบริเวณป่าพรุ (พรุควนเคร็ง) มีลักษณะ ค่อนข้างราบเรียบ ทิศใต้ติดชายแดนมาเลเซียและกลุ่มน้ำของคลองนาทับ จังหวัดสงขลา ทิศตะวันออกติด อ่าวไทย ทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาทอดยาวจากเหนือจดใต้ในเขตติดต่อระหว่างจังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง

4) กลุ่มน้ำแม่น้ำปัตตานี

กลุ่มน้ำแม่น้ำปัตตานีเป็นกลุ่มน้ำที่ 24 มีขนาดพื้นที่รับน้ำ 3,858 ตร.กม. อยู่ในเขตจังหวัดยะลา และปัตตานี ลำน้ำสายสำคัญในเขตกลุ่มน้ำ คือ แม่น้ำปัตตานีมีต้นน้ำที่อำเภอเบตงซึ่งอยู่ทางใต้สุดของ ประเทศไทยไหลจากทิศใต้สู่ทิศเหนือลงสู่ทะเลที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีความยาวของลำน้ำประมาณ 210 กม. ทิศเหนือติดอ่าวไทยที่ปากแม่น้ำปัตตานี ทิศใต้ติดประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดจังหวัดสงขลา ที่อำเภอเทพาและอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดยะลาที่อำเภอกาบัง และประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันตกติดกลุ่มน้ำ สายบุรี กิ่งอำเภอกะพ้อ กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี อำเภอรามัน จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส

5) กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกเป็นกลุ่มน้ำที่ 25 พื้นที่กลุ่มน้ำมีขนาด 21,172 ตร.กม. ตั้งอยู่ระหว่าง เส้นละติจูด $6^{\circ}30'$ ถึง 11° เหนือ ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต พังงา ภูเก็ต ตรังและ สตูล โดยมีกลุ่มน้ำตาปีแทรกอยู่ตอนกลางของกลุ่มน้ำ ลำน้ำสายสำคัญได้แก่ แม่น้ำกระบุรี คลองตะกั่วป่า คลองท่อม แม่น้ำตรังและคลองปะเหลียน

2.2 สภาพภูมิประเทศ

2.2.1 กลุ่มน้ำภาคเหนือ

1) กลุ่มน้ำแม่น้ำปิง

แม่น้ำปิงมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาผีปันน้ำในเขตอำเภอเชียงดาว มีความยาวประมาณ 740 กม. สภาพภูมิประเทศตอนบนของกลุ่มน้ำปิงเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนปกคลุมด้วยป่าไม้ แม่น้ำปิงในเขตท้อง

ที่อำเภอเชียงดาวอยู่ที่ระดับความสูงระหว่าง 500-1300 เมตร รทก. มีความลาดชันท้องน้ำ 1:40 แม่น้ำปิงไหลไปตามหุบเขาตอนบนของเขตอำเภอแม่แตง มีระดับความสูงระหว่าง 320-500 เมตร รทก. มีความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:50 แม่น้ำปิงไหลผ่านที่ราบในหุบเขาในเขตอำเภอแม่แตง อำเภอแมริม อำเภอเมือง พื้นที่บริเวณแม่น้ำมีระดับความสูงระหว่าง 260 ถึง 300 เมตร รทก. ความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:1,800 แม่น้ำจะไหลผ่านพื้นที่ราบในหุบเขาก่อนไหลลงอ่างเก็บน้ำภูมิพล โดยความลาดชันของท้องน้ำในบริเวณนี้ประมาณ 1:1,590 และมีระดับความสูงระหว่าง 140-260 เมตร รทก. พื้นที่ตอนล่างของเขื่อนภูมิพลเป็นพื้นที่ราบในเขตจังหวัดตาก กำแพงเพชรและนครสวรรค์ มีระดับความสูงระหว่าง 25-140 เมตร รทก. และมีความลาดชันของท้องน้ำในช่วงนี้ 1:2,300

2) กลุ่มน้ำแม่น้ำวัง

แม่น้ำวังมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาในเขตอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ไหลในแนวทิศเหนือ-ใต้ มีความยาว 460 กม. สภาพภูมิประเทศตอนบนของกลุ่มน้ำวังเป็นเทือกเขาและป่าไม้ ความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:60 ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนมีความลาดชัน 1:360 เมื่อผ่านพื้นที่อำเภอวังเหนือและตอนบนในเขตอำเภอแจ้ห่มมีระดับความสูงระหว่าง 365-440 เมตร รทก. และความลาดชันของท้องน้ำจะลดลงเมื่อไหลใกล้อ่างเก็บน้ำเขื่อนกิ่วลม โดยมีความลาดชัน 1:1,260 พื้นที่ตอนล่างของเขื่อนกิ่วลมเป็นพื้นที่ราบกว้างใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองลำปาง อำเภอเกาะคา อำเภอสบปราบ มีลำน้ำสาขาหลายสายไหลมาบรรจบ เช่น แม่น้ำจาง แม่น้ำต้า ก่อนที่จะไหลผ่านที่ราบแคบๆตามหุบเขาในเขตอำเภอเถิน อำเภอแม่พริก และไหลเข้าสู่พื้นที่ราบในเขตจังหวัดตาก ไปบรรจบแม่น้ำปิงที่บ้านแม่บอน ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก โดยมีความลาดชันท้องน้ำ 1:1,990 และระดับความสูงของพื้นที่ประมาณ 130 เมตร รทก.

3) กลุ่มน้ำยม

แม่น้ำยมมีต้นกำเนิดจากดอยขุนยวม ทิวเขาผีปันน้ำในอำเภอปงและอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พื้นที่ตอนบนของแม่น้ำยมในเขตอำเภอปงมีสภาพเป็นเทือกเขา ระดับความสูงตามลำน้ำอยู่ระหว่าง 280-360 เมตร รทก. โดยมีความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:310 ต่อจากนั้น แม่น้ำยมไหลผ่านที่ราบเชิงเขาในเขตอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่มีระดับความสูงที่ 180-280 เมตร รทก. ความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:1,180 แม่น้ำยมไหลผ่านพื้นที่ราบในหุบเขา ในเขตพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดแพร่และจังหวัดสุโขทัย ระดับความสูงของพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำอยู่ที่ระดับ 50-180 เมตร รทก. โดยมีความลาดชันท้องน้ำประมาณ 1:2,100 พื้นที่ตอนล่างของแม่น้ำยมเป็นที่ราบในเขตอำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก อำเภอสามง่าม อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรและพื้นที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 20-50 เมตร รทก. ความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:8,500

4) กลุ่มน้ำแม่น้ำน่าน

แม่น้ำน่านมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหลวงพระบางซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนลาว มีความยาวตามลำน้ำ 770 กม. สภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูง ความสูงของพื้นที่ริมแม่น้ำอยู่ที่ระดับความสูงกว่า 220 เมตร รทก. ความลาดชันท้องน้ำประมาณ 1:480 ในเขตอำเภอทุ่งช้างและอำเภอเชียงกลาง จากนั้นไหลสู่ที่ราบระหว่างหุบเขาในเขตอำเภอเมือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนทั้งสองด้านเป็นต้นกำเนิดของกลุ่มน้ำว่า กลุ่มน้ำยาว กลุ่มน้ำแหง เป็นต้น พื้นที่ราบแถบนี้มีความสูงประมาณ 180-220 เมตร รทก. โดยมีความลาดชันของท้องน้ำประมาณ 1:3,500 แม่น้ำน่านไหลจากเขตอำเภอเวียงสา ผ่านหุบเขาเลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งมีความลาดชันท้องน้ำ 1:5,300 พื้นที่ตอนล่างของเขื่อนทดน้ำนเรศวรจะเป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีระดับความสูงเฉลี่ยประมาณ 27 เมตร รทก. โดยท้องน้ำมีความลาดชันน้อย คือ ประมาณ 1:13,600

2.2.2 กลุ่มน้ำภาคใต้

1) กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก

กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกเป็นพื้นที่ชายฝั่งติดทะเลด้านอ่าวไทย พื้นที่ด้านนี้เกิดจากการยกตัวสูงขึ้น ลักษณะฝั่งทะเลราบเรียบมีเขตนํ้าตื้นกว้างขวาง มีที่ราบแคบๆตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส มีแม่น้ำสายสั้นๆที่เกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราชพาดผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานีไปจังหวัดนครศรีธรรมราช จนถึงจังหวัดสตูลและทางตอนใต้สุดของกลุ่มน้ำมีเทือกเขาสันกาลาศรีทอดยาวในแนวตะวันออกจรดตะวันตก ซึ่งใช้เป็นแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย แม่น้ำส่วนใหญ่ในพื้นที่กลุ่มน้ำจะเป็นแม่น้ำสายสั้นๆไหลลงสู่อ่าวไทย

2) กลุ่มน้ำแม่น้ำตาปี

กลุ่มน้ำแม่น้ำตาปีมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ แม่น้ำสายสำคัญในพื้นที่กลุ่มน้ำ คือ แม่น้ำตาปีและแม่น้ำพุมดวง โดยแม่น้ำตาปีมีต้นกำเนิดจากเขาใหญ่ (เทือกเขานครศรีธรรมราช) ในเขตอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช แล้วไหลขึ้นไปทางเหนือผ่านอำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ววกมาทางทิศตะวันออกไหลลงสู่อ่าวไทยที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวของแม่น้ำตลอดสายรวม 232 กม. ส่วนแม่น้ำพุมดวงมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูเก็ดในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคม และอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไหลผ่านอำเภอต่างๆไปบรรจบกับแม่น้ำตาปีทางฝั่งซ้ายที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวของแม่น้ำตลอดสายรวม 120 กม.

3) กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ภูมิประเทศของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีลักษณะเป็นเทือกเขาทางด้านตะวันตก มีเขตติดต่อกับจังหวัดตรังและประเทศมาเลเซียทางตอนใต้และค่อยๆลาดลงมาจนเข้าสู่ทะเลสาบสงขลาทางด้านตะวันออก แนวตะวันออกของทะเลสาบสงขลาเป็นสันทรายยาวจากเหนือจรดใต้ครอบคลุมกิ่งอำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระและตอนใต้ของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

4) กลุ่มน้ำแม่น้ำปัตตานี

กลุ่มน้ำแม่น้ำปัตตานี มีต้นน้ำอยู่ในเทือกเขาสันกาลาศรีซึ่งพาดผ่านจังหวัดยะลาและปัตตานี ในเขตจังหวัดยะลาซึ่งเป็นตอนบนของกลุ่มน้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีที่ราบเล็กน้อย ขอบเขตของต้นน้ำตอนบนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ตอนล่างของกลุ่มน้ำเป็นเขตจังหวัดปัตตานี มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการเกษตร พื้นที่ส่วนน้อยเป็นภูเขา แม่น้ำปัตตานีไหลผ่านจังหวัดปัตตานีมีระยะทาง 45 กม.

5) กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกเป็นพื้นที่ชายฝั่งติดทะเลอันดามัน ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรังและสตูล มีเทือกเขาภูเก็ตพาดผ่านตั้งแต่จังหวัดระนองมาจนถึงจังหวัดพังงา เป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำสายต่างๆมากมาย ซึ่งมักจะเป็นแม่น้ำสายสั้นๆไหลลงสู่ทะเล ภูมิประเทศเกิดจากแผ่นดินยุบตัวลงไป ชายฝั่งทะเลเว้าแหว่งมีอ่าวและเกาะต่างๆมากมาย เกาะที่สำคัญได้แก่ เกาะภูเก็ต เกาะตะรุเตา เกาะลันตา เกาะลิบง เกาะพระทองและเกาะยาวใหญ่ บริเวณชายฝั่งทะเลบางแห่งมีน้ำทะเลท่วมถึง มีป่าชายเลนขึ้นอยู่ตั้งแต่จังหวัดพังงาลงไปถึงจังหวัดสตูล แม่น้ำตรังเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่สุดในพื้นที่กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีต้นกำเนิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช (เทือกเขาบรรทัด) ในเขตอำเภอทุ่งสงไหลผ่านอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชและอำเภอต่างๆในจังหวัดตรังไหลไปลงทะเลอันดามัน ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีความยาวตลอดสายประมาณ 175 กม.

2.3 สภาพภูมิอากาศ

2.3.1 ภาคเหนือ

พื้นที่ภาคเหนือตั้งอยู่ในเขตอากาศแบบมรสุม กล่าวคือบริเวณพื้นที่เหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมพายุไซโคลนด้วย ในช่วงฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมจะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาเอาไอน้ำและ

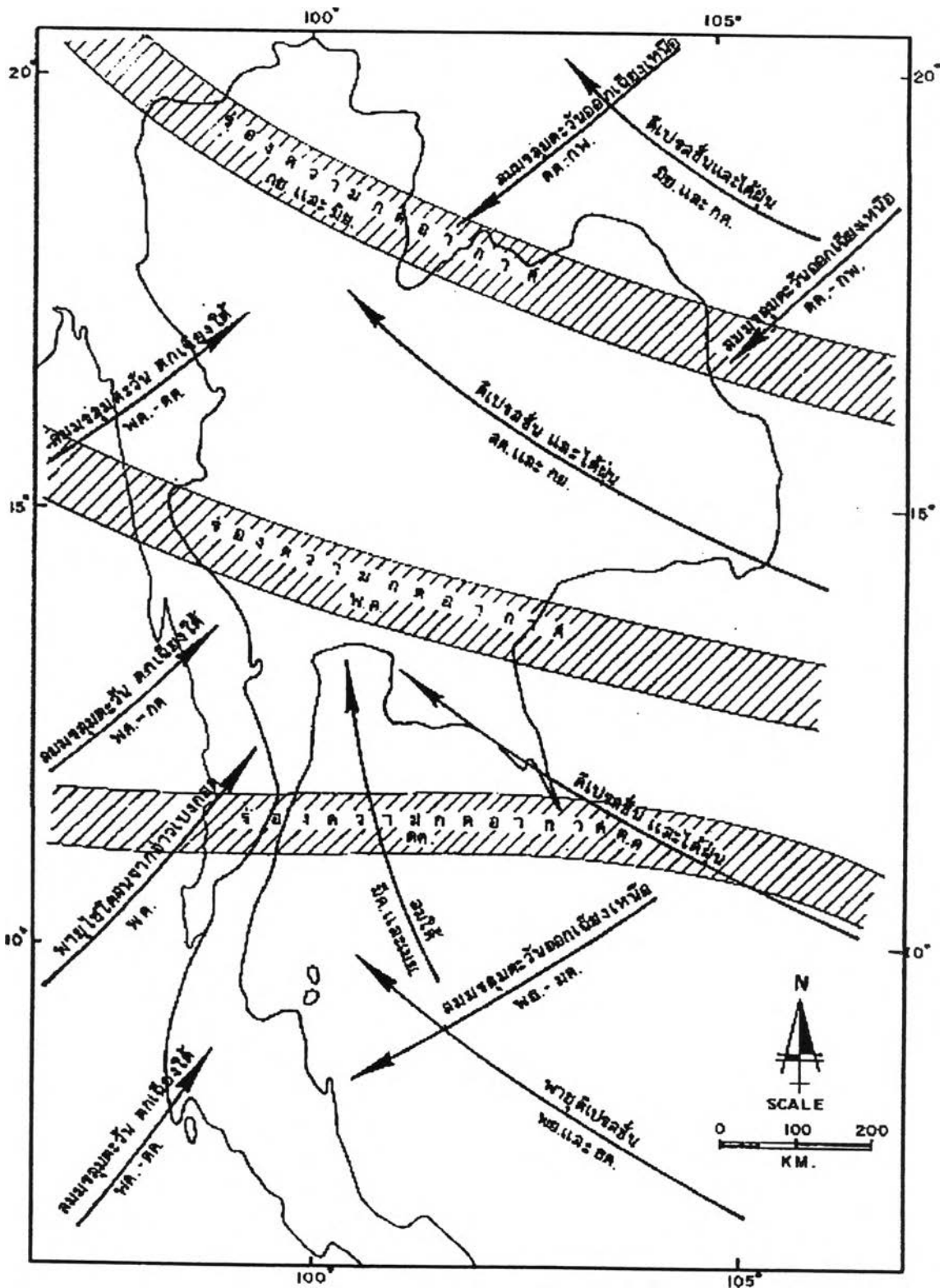
ความชื้นเข้ามา โดยจะทำให้ฝนตกหนักที่สุดประมาณเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน ประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดพาเอาความหนาวเย็นและแห้งแล้งมาสู่พื้นที่ ทำให้พื้นที่หนาวเย็นและแห้งแล้ง มีฝนตกในปริมาณที่น้อยมากจนถึงไม่มีฝนตกเลย และประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นเดือนพฤษภาคมจะเป็นฤดูร้อน แต่บางครั้งอาจมีฝนตกหนักถึงกับทำให้น้ำท่วมพื้นที่ตอนล่างได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากลมพายุไซโคลนพัดผ่านมหาสมุทรแปซิฟิกและนำความชื้นเข้ามาในพื้นที่ด้วย (ดูรูปที่ 2-2)

2.3.2 ภาคใต้

เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะเป็นคาบสมุทรแคบยื่นไปในทะเล มีแนวเทือกเขาขวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ เป็นแดนของคาบสมุทรอยู่ทิศทางฝั่งตะวันตกและลาดออกทางด้านทิศตะวันออก การที่มีลักษณะเป็นคาบสมุทรทำให้ภาคใต้เปิดรับมรสุมทั้งสองด้าน ทั้งสองฤดูกาลโดยฝั่งตะวันตกรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้อย่างเต็มที่ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ส่วนทางฝั่งตะวันออกซึ่งอยู่ทางปลายลมจะได้รับฝนน้อยกว่า แต่จะได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม ซึ่งมีฝนตกหนักมากกว่าทางฝั่งตะวันตกเป็นเช่นนี้สลับกันไป ฉะนั้นภาคใต้จึงมีฝนตกตลอดทั้งปีมีความชุ่มชื้นสูง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของภาคนี้ประมาณ 2,500 มิลลิเมตร/ปี เดือนที่แล้งที่สุดมีฝนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 60 มิลลิเมตร เนื่องจากภาคใต้ได้รับลมมรสุมทั้งสองด้านจึงทำให้มีฤดูกาลที่แตกต่างจากภาคอื่นๆโดยแบ่งออกได้เป็น 2 ฤดู คือ

- 1) ฤดูฝน อยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม
- 2) ฤดูร้อน อยู่ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

อุณหภูมิในภาคใต้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ผลต่างของอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนประมาณ 3 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 77-83 % ประกอบกับมีลมทะเลพัดผ่านตลอดเวลาจึงทำให้อากาศไม่ร้อนหรือหนาวจัดจนเกินไป

รูปที่ 2-2 ทิศทางของลมมรสุม พายุไต้ฝุ่นและตำแหน่งของร่องความกดอากาศ

2.4 ลักษณะการใช้ที่ดิน

2.4.1 ภาคเหนือ

ตารางที่ 2-1 ลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่ภาคเหนือ

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	158,036	0.15
พื้นที่เกษตรกรรม	42,680,811	40.25
พื้นที่ป่าไม้	51,911,663	48.97
พื้นที่แหล่งน้ำ	974,788	0.92
อื่นๆ	10,302,381	9.71
รวม	106,027,679	100.00

2.4.2 ภาคใต้

ตารางที่ 2-2 ลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่ภาคใต้

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	297,750	0.67
พื้นที่เกษตรกรรม	26,191,353	59.26
พื้นที่ป่าไม้	14,868,720	33.64
พื้นที่แหล่งน้ำ	993,616	2.25
อื่นๆ	1,845,547	4.17
รวม	44,196,986	100.00

หมายเหตุ ที่มา : กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2532

พื้นที่อื่นๆ ได้แก่ พื้นที่ทุ่งหญ้าธรรมชาติ พื้นที่ลุ่ม เหมืองแร่ร้างและปอตุกิ้ง เป็นต้น